

ÚVODNÍ INFORMACE

PhDr. Lenka Gajzlerová, Ph.D.

SZ7BK_SP1P Speciální pedagogika 1

UPVK_0028 Speciální pedagogika

informace o absolvování - ZKOUŠKA

- *doporučení* – přečíst si knihu se spec. ped. tematikou, nebo film

- forma – on-line testy
- termíny – budou v IS
- pro absolvování – nutných 70 % správných odpovědí
 - 36 otázek → 25 dobře na E
- okruhy – v IS

Kontakty

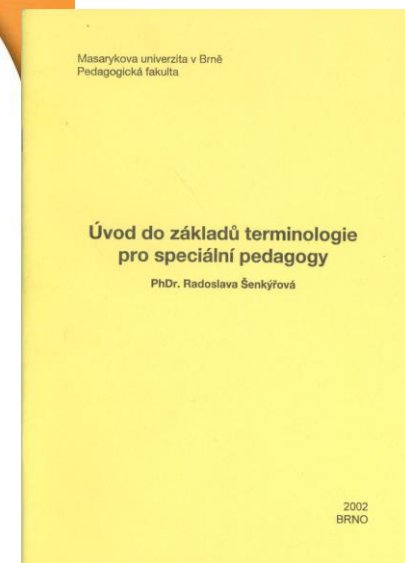
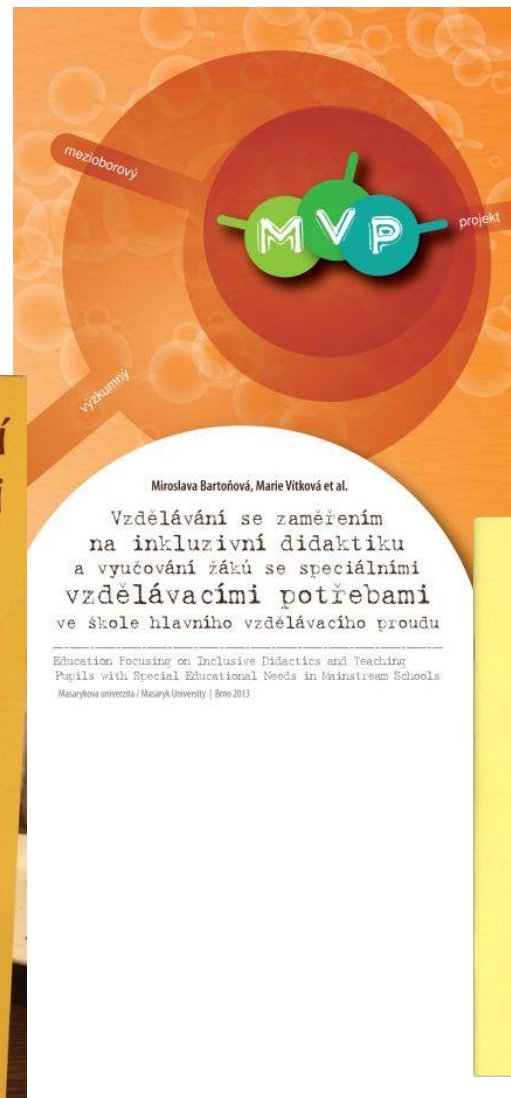
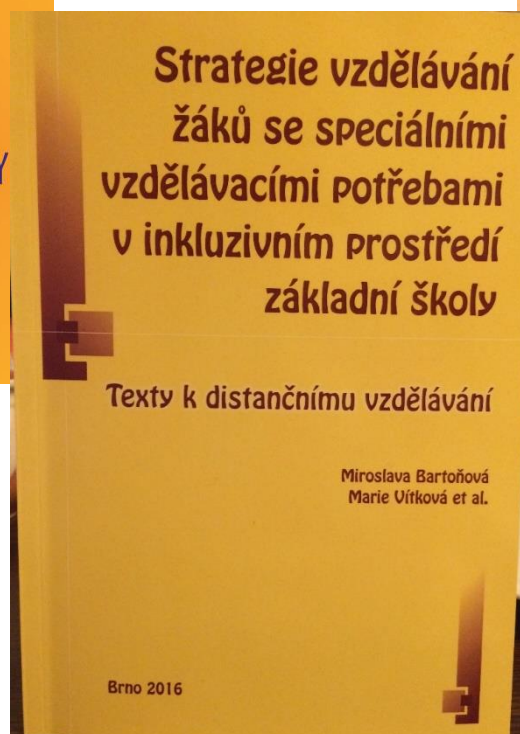
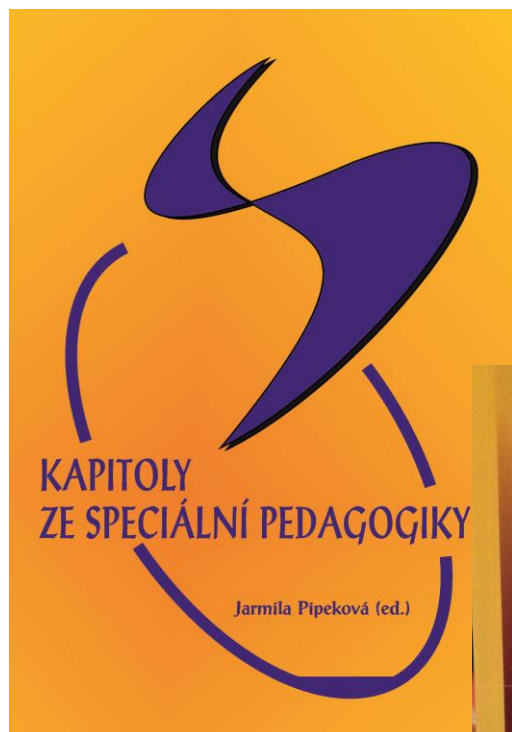
- PhDr. Lenka Gajzlerová, Ph.D.
 - **gajzlerova@ped.muni.cz**
 - konzultační hodiny
 - **dle individuální domluvy**

Literatura povinná

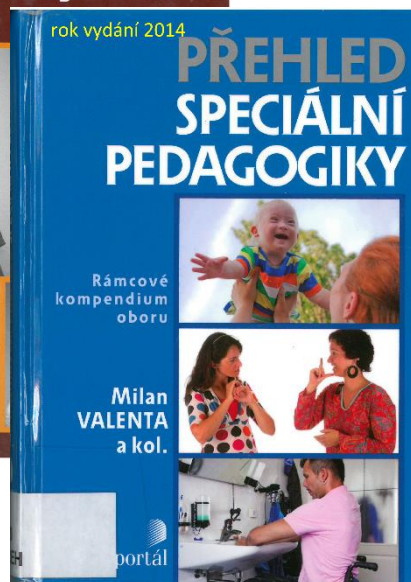
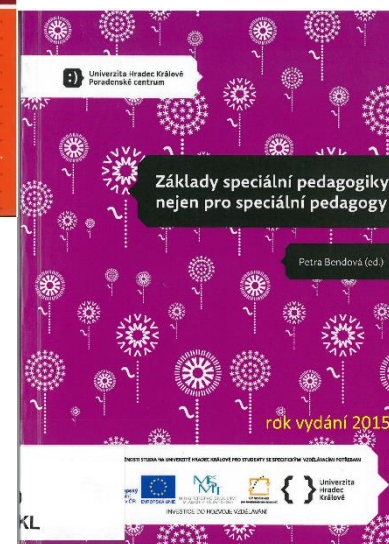
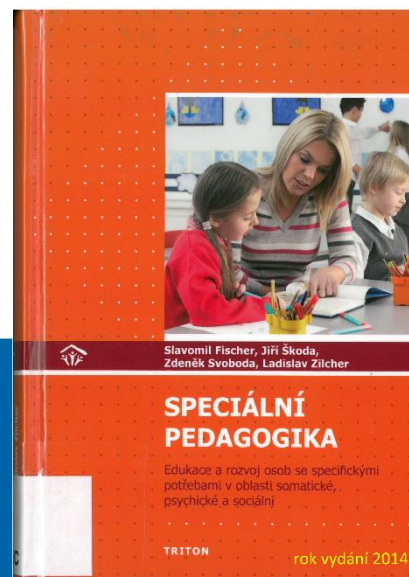
Povinná literatura:

- **BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M. et al. *Strategie vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami v inkluzivním prostředí základní školy.* Texty k distančnímu vzdělávání. Brno: Paido, 2016**
- **PIPEKOVÁ, J. (ed.) *Kapitoly ze speciální pedagogiky. 3., rozšířené a přepracované vydání.* Brno: Paido, 2010. ISBN 978-80-7315-198-0.**
- **BARTOŇOVÁ, M., VÍTKOVÁ, M et al. *Vzdělávání se zaměřením na inkluzivní didaktiku a vyučování žáků se speciálními vzdělávacími potřebami ve škole hlavního vzdělávacího proudu.* Brno: MU, 2013**
- **ŠENKÝŘOVÁ, R. *Úvod do základů terminologie pro speciální pedagogii.* Brno: MU, 2002. ISBN 80-210-2996-X**

Literatura povinná

Další publikace

Kurikulární dokumenty + Legislativa

- **Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání**
- **Školský zákon 561/2004 Sb.** ve znění pozdějších předpisů
 - **novela 82/2015 Sb. → konsolidované znění školského zákona**
- **Vyhláška č. 72/2005**, ve znění **vyhlášky č. 197/2016 Sb.** o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních
- **Vyhláška č. 27/2016 Sb.** o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných – **účinnost od 1.9.2016**

1

Speciální pedagogika

terminologie, předmět, cíle, klasifikace oboru,
interdisciplinární vztahy

zajímavosti

CHODICILIDE.CZ

- www.chodicilide.cz
- <http://www.chodicilide.cz/vyuka/>
- <https://youtu.be/-QQV89b4y-M> - taxi
- <https://youtu.be/wvMEpRNobW8> - akrobacie
- https://youtu.be/6Rq_12gly4w - horolezec
- <https://youtu.be/YjQYLdAFgEA> - na zastávku - ZP
- <https://youtu.be/p26QUHhi28M> - překážka - ZP
- <https://youtu.be/6ZQf6U9Sagw> - autobus - ZP
- <https://youtu.be/MojJ2wLP4Eo> - nádraží - SP
- <https://youtu.be/DCzp-QTCiac> - komunikace - TP
- <https://youtu.be/UrB0ZuZbAUc> - plošina - TP
- <https://youtu.be/1z4Ocjo-9Pg> - exkurze - TP

Označení odlišnosti

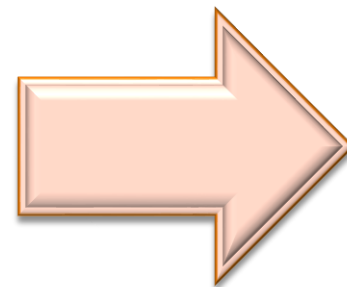
- žák s postižením, znevýhodněním
- dítě/žák se **speciálními vzdělávacími potřebami**
 - dle **zákona č.561/2004 Sb.** = dítě/žák se zdravotním postižením, zdravotním znevýhodněním, sociálním znevýhodněním a dítě/žák mimořádně nadaný - dřívější definice dle šk. zákona
 - **NOVĚ** „...osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností potřebuje poskytnutí podpůrných opatření...“
 - + výčet § 16, odst. 9
 - **vyhláška č. 72/2005 Sb.**, o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních ve znění **vyhlášky č. 197/2016 Sb.**
 - **Vyhláška 27/2016 Sb.** o vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a žáků nadaných
- **Žáky pro vzdělávací účely nečleníme podle původních diagnostických kategorií, ale hodnotíme potřebu úpravy podmínek jejich vzdělávání.**

výčet § 16, odst. 9

- „Pro děti, žáky a studenty...

- s mentálním,
- tělesným,
- zrakovým nebo
- sluchovým postižením,
- závažnými vadami řeči,
- závažnými vývojovými poruchami učení,
- závažnými vývojovými poruchami chování,
- souběžným postižením více vadami nebo autismem

...lze zřizovat školy, ve školách třídy, oddělení a studijní skupiny

Speciálně pedagogické zásady (Kábele)

- Zásada **prevence** – preventivní předcházení poruch (somatické, psychické) včasným preventivním vyšetřením
- Zásada **komplexnosti** – poskytnutí péče ve všech složkách a úsecích komplexní rehabilitační péče
- Zásada **dispenzarizace** – trvalé sledování jedince (v postižení není sám)
- Zásada **integrace, socializace a resocializace** – zařazování do různých forem společenského života
- Zásada **optimálního prostředí** – podnětné prostředí

Urči, o kterou „pedii“ se jedná...

Inkluze

inkluzivní škola / inkluzivní vzdělávání

- Aby VŠECHNY děti chodily do školy rády č. 1
 - <http://www.youtube.com/watch?v=b0BG4KUa7ik&list=PL3Wv3QI6zULd3sUPLzsC6jkwql8bR0aod>
 - 0:40-1:40; 3:30-3:50
- Aby VŠECHNY děti chodily do školy rády č. 2
 - <http://www.youtube.com/watch?v=PqZE9WRoOrl&list=PL3Wv3QI6zULd3sUPLzsC6jkwql8bR0aod>
 - 0:50-1:30

Národní dokumenty

Budu chodit do stejné školy...

<http://www.youtube.com/watch?v=HKmn9FmH6So&list=PL3Wv3QI6zULd3sUPLzsC6jkwql8bR0aod>

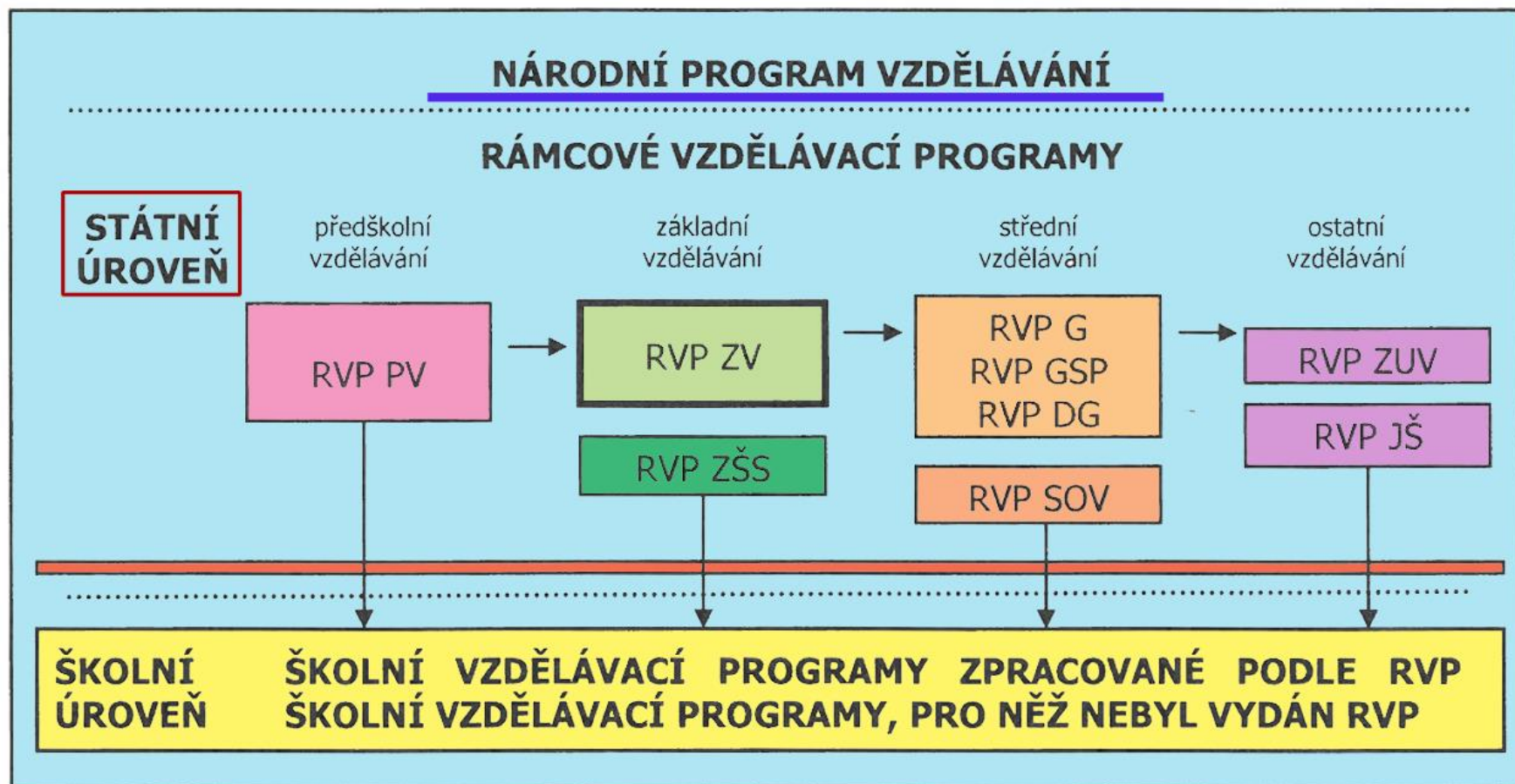
Národní dokumenty

- **Úmluva o právech dítěte** (zákon ČSFR Č. 22/1991 Sb.)
- ratifikace **Úmluvy o právech osob se zdravotním postižením** (podzim 2009)
- na základě ratifikace byl zpracován **Národní plán vytváření rovných příležitostí pro osoby se zdravotním postižením** (2010–2014)
- koncipován **Národní akční plán vzdělávání** (NAPIV) z března roku 2010
 - cíle a opatření směřují k posílení inkluzivního pojetí výchovy a vzdělávání na všech stupních a typech škol (principy, metody inkluze, kompetence pedagogů)
- **Akční plán inkluzivního vzdělávání** (APIV) na období (2016 – 2018) – na vědomí vládou přijat 29.7.2015

Akční plán inkluzivního vzdělávání (APIV)

- **Strategie vzdělávací politiky ČR do r. 2020**
- **Priority v r 2015**
 - Zrušení přílohy RVP ZV – LMP
 - Revize RVP
- **Inkluzivní a kvalitní vzdělávací systém**
 - Inkluze přínosem pro všechny
 - Vysoce kvalifikovaní odborníci
 - Podpůrné systémy
- **Ze školy do práce**

System kurikulárních dokumentů

Rámcové vzdělávací programy

RVP pro základní vzdělávání (leden 2016)

- část D; kapitola 8
 - ▣ vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
 - vzdělávání žáků s přiznanými podpůrnými opatřeními (PO)
 - systém péče o žáky s přiznanými PO
 - podmínky vzdělávání žáků s přiznanými PO
- část D; kapitola 9
 - ▣ vzdělávání žáků nadaných a mimořádně nadaných
- definují podmínky vzdělávání

Ministryně školství, mládeže a tělovýchovy vydala dne **22. února 2016 Opatření**, kterým se v souladu s § 4 odst. 4 zákona č. 561/2004 Sb. (školský zákon) mění Rámcový vzdělávací program pro základní vzdělávání (RVP ZV). Je to další krok, kterým se naplňuje novela školského zákona posilující společné vzdělávání žáků v základních školách.

- nový text RVP účinný od 1. září 2016

Rámcové vzdělávací programy

RVP pro ZV s přílohou LMP

- **vzdělávají žáky s lehkým mentálním postižením**

Školy nebo třídy, jejichž školní vzdělávací program byl vydán v souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání – přílohou upravující vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením, **vedou tyto školní vzdělávací programy do souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, ve znění tohoto opatření, nejpozději do 1. září 2018.** Do doby uvedení školního vzdělávacího programu do souladu s Rámcovým vzdělávacím programem pro základní vzdělávání, ve znění tohoto opatření, upravuje škola podmínky vzdělávání žáků s lehkým mentálním postižením podle jejich speciálních vzdělávacích potřeb a vychází zejména z tohoto Rámcového vzdělávacího programu.

RVP pro základní školu speciální

- **vzdělávání žáků se středně těžkým a těžkým mentálním postižením.**

3

Legislativní opatření

Zákon

- Školský zákon č. 561 /2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů (poslední novela zákon č. 82/2015 Sb.)
 - § 16 Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami
 - 16a, 16b
 - § 116 Školská poradenská zařízení
- <http://www.msmt.cz/dokumenty/konsolidovany-text-skolskeho-zakona>

Vyhlášky

- dřív Vyhláška č. 73/2005 Sb., ve znění vyhl. č. 147/2011 Sb. a vyhl. č. 103/2014 Sb. – platnost do 1.9.2016
 - definují stupně podpůrných opatření, vyrovnávacích opatření
 - Mimořádně nadaní, Speciální vzdělávání
 - Individuální vzdělávací plán (IVP)
 - Asistent pedagoga

- **Vyhláška č. 27/2016 Sb.**
 - podpůrná opatření
 - IVP, PIPP
 - Asistent pedagoga
 - Postup při poskytování PO 1. st. / 2.-5. st.
 - Vzdělávání žáků uvedených v § 16 odst. 9 zákona
 - Nadaní a mimořádně nadaní

Vyhlášky

- **Vyhláška č. 72/2005 Sb., ve znění vyhl. č. ~~116/2011 Sb.~~
~~a vyhl. č. 103/2014 Sb.~~ 197/2015 Sb.**
 - Poskytování poradenských služeb
 - Účel poradenských služeb
 - Školská poradenská zařízení
 - Pedagogicko-psychologická poradna (PPP)
 - Speciálně pedagogické centrum (SPC)
 - příloha č. 1-5

Podpůrná opatření a náležitosti s tím spojené

Podpora vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami

- Dítětem, žákem a studentem **se speciálními vzdělávacími potřebami** se rozumí osoba, která k naplnění svých vzdělávacích možností nebo k uplatnění nebo užívání svých práv na rovnoprávném základě s ostatními potřebuje poskytnutí **podpůrných opatření**.
- **Podpůrnými opatřeními** se rozumí nezbytné úpravy ve vzdělávání a školských službách odpovídající zdravotnímu stavu, kulturnímu prostředí nebo jiným životním podmínkám dítěte, žáka nebo studenta. Děti, žáci a studenti se speciálními vzdělávacími potřebami mají právo na bezplatné poskytování podpůrných opatření školou a školským zařízením.

Možnosti vzdělávání v současných podmínkách

- Nově definuje vyhláška č. 27/2016 Sb. - § 19
 - ▣ upřednostnění ve škole, která není zřízena pro žáky podle druhu znevýhodnění (§16 odst. 9 zákona) za využití podpůrných opatření → ideálně ve škole hlavního vzdělávacího proudu
 - ▣ pokud nepostačují → na základě doporučení PPP, SPC vzdělávání ve škole pro žáky podle druhu znevýhodnění (§16 odst. 9 zákona)
 - ▣ možnost vzdělávání žáků i s jiným druhem znevýhodnění (max. 1/4 z počtu žáků)
 - netýká se žáků s mentálním postižením
- dříve vyhláška č. 73/2005 Sb. – platnost do 1.9.2016

□ KATALOGY PODPŮRNÝCH OPATŘENÍ – UPOL

- Systémová podpora inkluzivního vzdělávání

- <http://www.inkluze.upol.cz/portal/vystupy>

- <http://inkluzie.upol.cz/ebooks/katalog-vseobecny/katalog-vseobecny.pdf>

Použitá literatura

- ◉ Průcha, J., Walterová, E., Mareš, J., *Pedagogický slovník*, 2009
- ◉ Lechta, V. *Základy inkluzivní pedagogiky*, 2010
- ◉ Mühlpachr, P. Geneze inkluzivní pedagogiky. In Bartoňová, M, Vítková, M. *Vzdělávání žáků se speciálními vzdělávacími potřebami III*. 2009, s. 27
- ◉ M. Horňáková, *Inklúzia – nové slovo, alebo aj nový obsah?* In Efeta, 2006
- ◉ Zákon č. 561/2004 Sb. ve znění pozdějších předpisů
- ◉ Vyhláška č. 27/2016 Sb. o vzdělávání žáků se SVP a žáků nadaných

inkluzivní vzdělávání

- Čím chci být

- <http://www.youtube.com/watch?v=-GWzgbF3QBU&list=PL3Wv3QI6zULd3sUPLzsC6jkwql8bR0aod>

Základní přehled

Poradenské služby

Poradenské služby ve školách → školní poradenské pracoviště

definuje konsolidované znění šk. zákona
č. 82/2015 Sb.

Vyhláška č. 72/2005 Sb. ve znění vyhlášky
197/2016 Sb.

Školská poradenská zařízení

definuje konsolidované znění šk. zákona
č. 82/2015 Sb.

Vyhláška č. 72/2005 Sb. ve znění vyhlášky
197/2016 Sb.

Vyhláška

- Vyhláška č. **72/2005 Sb.** o poskytování poradenských služeb ve školách a školských poradenských zařízeních; ve znění vyhl. č. **197/2016 Sb.**
 - **PŘÍLOHA 1-5**
 - definuje poskytování a účel poradenských služeb
 - školská poradenská zařízení, dokumentaci, poskytování poradenských služeb ve škole
 - vzor informovaného souhlasu

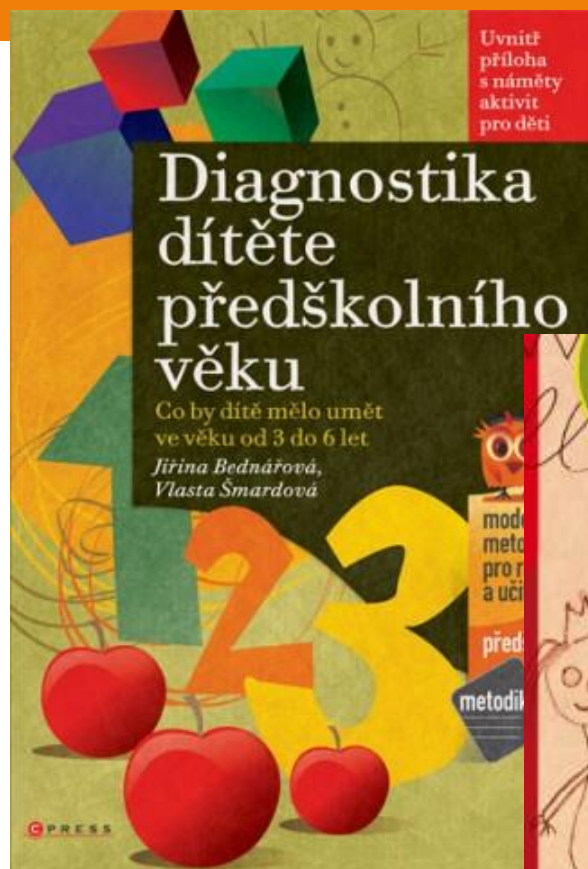
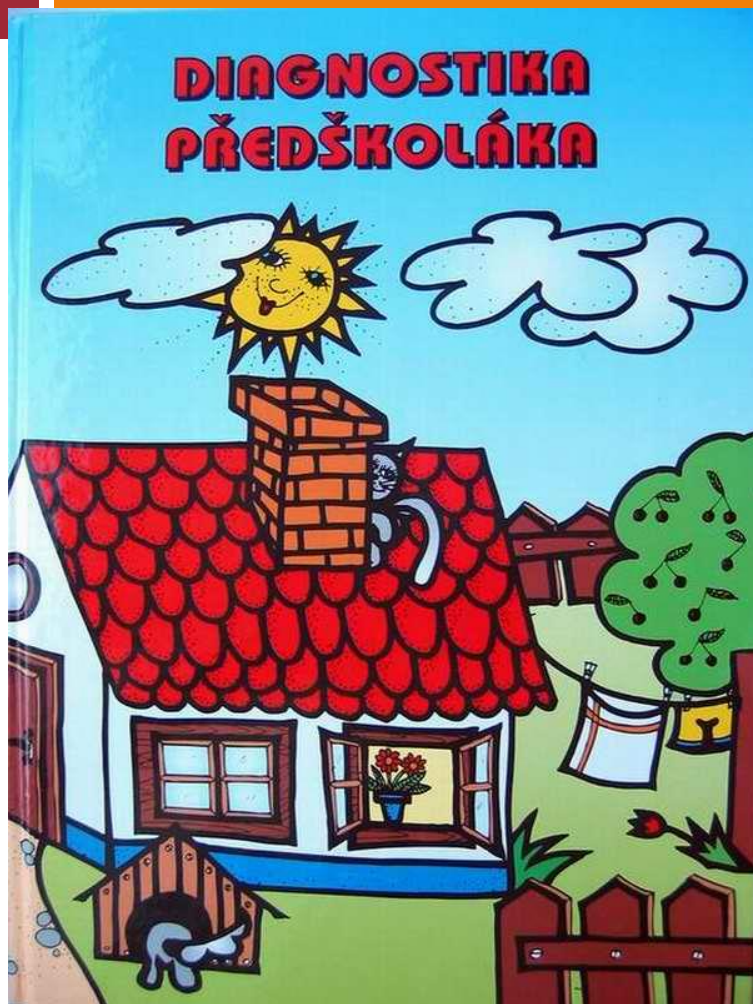
- definována **zákonem č. 109/2002 Sb.**, o výkonu ústavní výchovy nebo ochranné výchovy ve školských zařízeních a o preventivně výchovné péči ve školských zařízeních ve **znění zákona č. 383/2005 Sb.**
- **Metodický pokyn** upřesňující podmínky činnosti středisek výchovné péče
- **Příkaz** ministryně školství, mládeže a tělovýchovy **č. 21/2007** k činnosti středisek výchovné péče

Speciálněpedagogická diagnostika

pojem, předmět, cíle, metody, terminologie

PŘINOSILOVÁ, D. Diagnostika ve speciální pedagogice. Brno : Paido, 2007. ISBN 978-80-7315-157-7

Další literatura

obsah témat

- psychopedie
- somatopedie
- oftalmopedie
- logopedie
- surdopedie
- SPU
- etopedie

charakteristika, klasifikace dle WHO, etiologie, možnosti vzdělávání, pseudooligofrenie, demence, Downův syndrom, autismus – charakteristika, etiologie, možnosti vzdělávání.

- hloubku MR určujeme pomocí IQ
 - ▣ (úroveň rozumových schopností)
- dle 10. revize MKN (MKN-10, ICD-10)
 - F 70 lehká mentální retardace LMR IQ 69 – 50
 - F 71 středně těžká mentální retardace STMR IQ 49 – 35
 - F 72 těžká mentální retardace TMR IQ 34 – 20
 - F 73 hluboká mentální retardace HMR IQ 19 a níže
 - F 78 jiná mentální retardace stanovení nesnadné pro přidružené postižení, těžké poruchy chování, pro autismus
 - F 79 nespecifikovaná mentální retardace MR prokázaná, ale nedostatek inf. pro zařazení do konkrétního stupně
 - Typ
 - ▣ eretický (nepokojný, dráždivý) x torpidní (apatický, netečný) x nevyhraněný

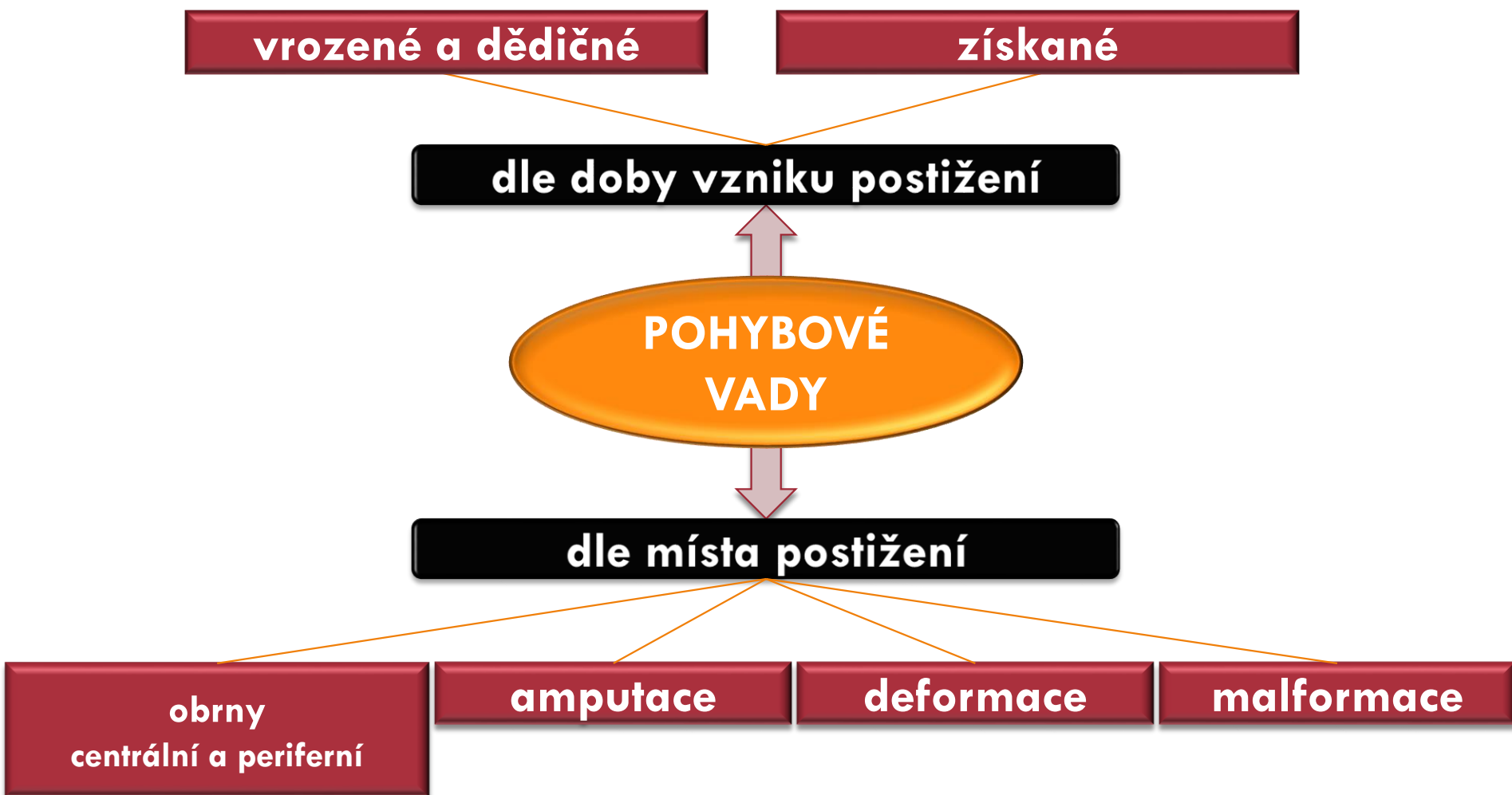
Video

- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1095946610-diagnoza/83-downuv-syndrom/video/?pridat=81>
- [začátek 0:30; prvních 10 min](#)

Tělesné postižení - charakteristika, klasifikace, etiologie, možnosti léčby, možnosti vzdělávání.

DMO

Schéma dělení pohybových vad (klasifikace)

Zrakové postižení – charakteristika, klasifikace, etiologie, možnosti léčby, možnosti vzdělávání.

Komunikace se zrakově postiženými.

Střediska rané péče (SRP)

- dle zákona **108/2006 Sb.** o sociálních službách
 - ▣ novelizován – ve znění zákona č. 206/2009 Sb.
 - ▣ zák. č. **366/2011**, ze dne 6. listopadu 2011, kterým se mění zákon č. 111/2006 Sb., o **pomoci v hmotné nouzi**, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 108/2006 Sb., o **sociálních službách**, ve znění pozdějších předpisů, zákon č. 117/1995 Sb., o **státní sociální podpoře**, ve znění pozdějších předpisů, a další související zákony

Služby sociální rehabilitace

- zajištěny převážně zákonem č. 108/2006 Sb. novela č. 366/2011 Sb.
- klíčová organizace – **SONS** = Sjednocená organizace nevidomých a slabozrakých ČR
 - www.sons.cz
- **Tyfloservis, o.p.s.**
- krajská **TyfloCentra, o.p.s.**
- Rehabilitační a rekvalifikační středisko pro nevidomé **Dědina, o.p.s.** (sídlo v Praze)

Video – Klíč – nevidomí a slabozrací

- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1096060107-klic/211562221700001/video>

Narušená komunikační schopnost – charakteristika, klasifikace, etiologie, náprava, možnosti vzdělávání.

Alternativní a augmentativní komunikace – charakteristika jednotlivých systémů a jejich využití.

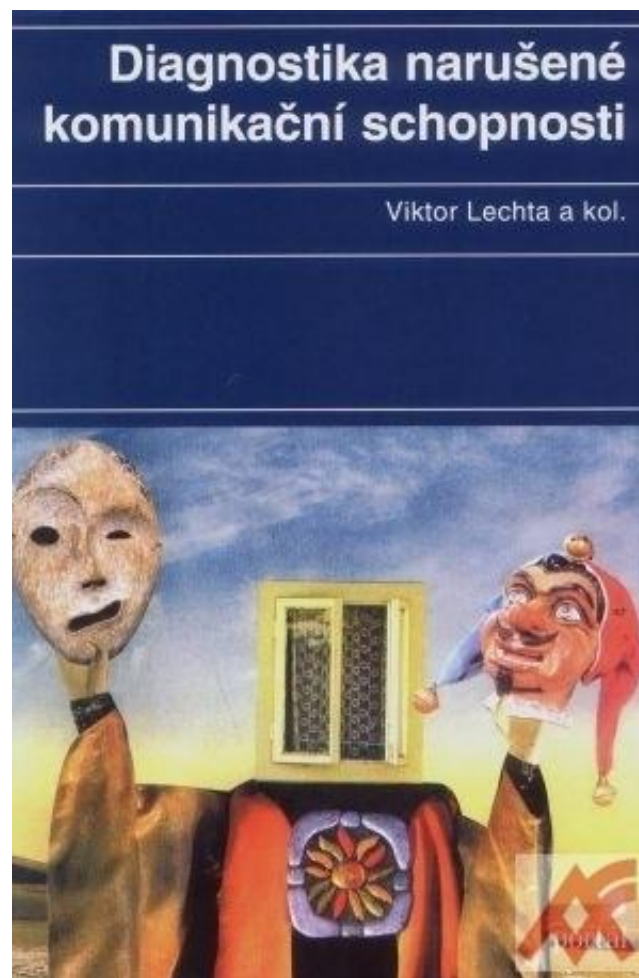
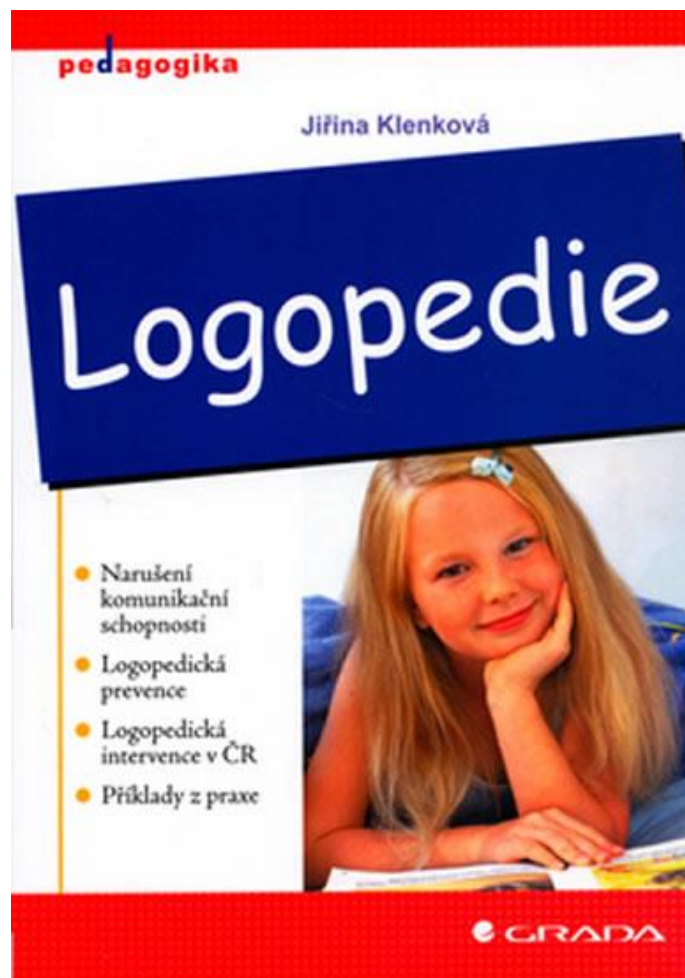
Vývojová dysfázie

- <http://www.youtube.com/watch?v=SNpCe3DajOw>
 - 1:48

Etiologie balbuties

- <http://www.videacesky.cz/navody-dokumenty-pokusy/koktavost-nebo-li-balbutismus>
 - 1:40 – 2:58
- <http://style.iprima.cz/topstar/celebrity/koktavy-operni-genius-video-ktere-ohromilo-porotu-oblomi-i-jeho-otce>
 - začátek – zpěv; 4:11 – kotavost

Další literatura

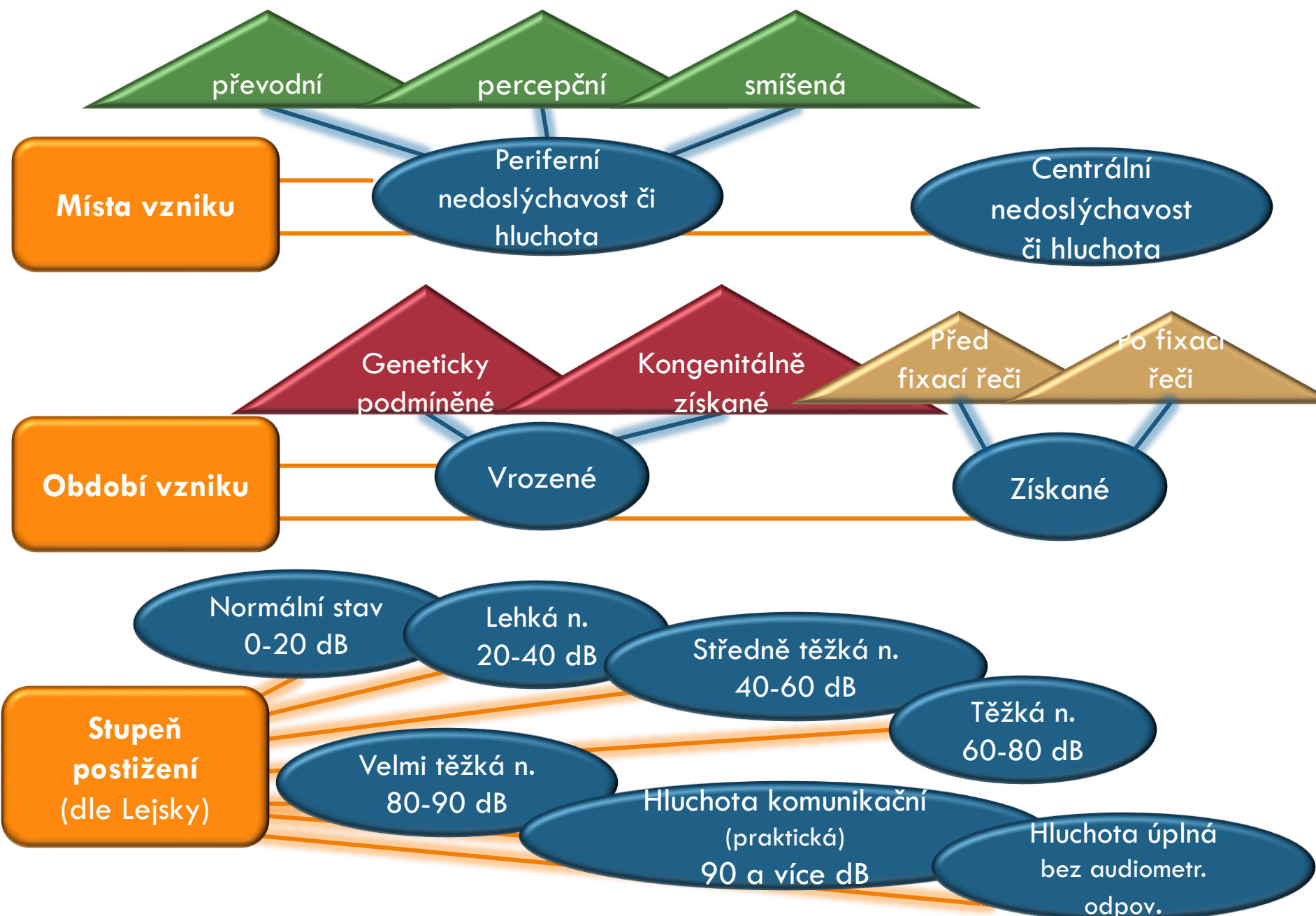

Sluchové postižení – charakteristika, klasifikace, etiologie, možnosti vzdělávání.

Sluchová protetika, kochleární implantát, komunikace se sluchově postiženými.

<https://www.youtube.com/watch?v=cSIGocYJ2Dk>

GLEE Imagine (Official Music Video)

převodní

percepční

smíšená

Místa vzniku

Periferní
nedoslýchavost či
hluchota

Centrální
nedoslýchavost
či hluchota

Geneticky
podmíněně

Kongenitálně
získané

Před
fixací řeči

Po fixaci
řeči

Období vzniku

Vrozené

Získané

Normální stav
0-20 dB

Lehká n.
20-40 dB

Středně těžká n.
40-60 dB

Těžká n.
60-80 dB

**Stupeň
postižení
(dle Lejsky)**

Velmi těžká n.
80-90 dB

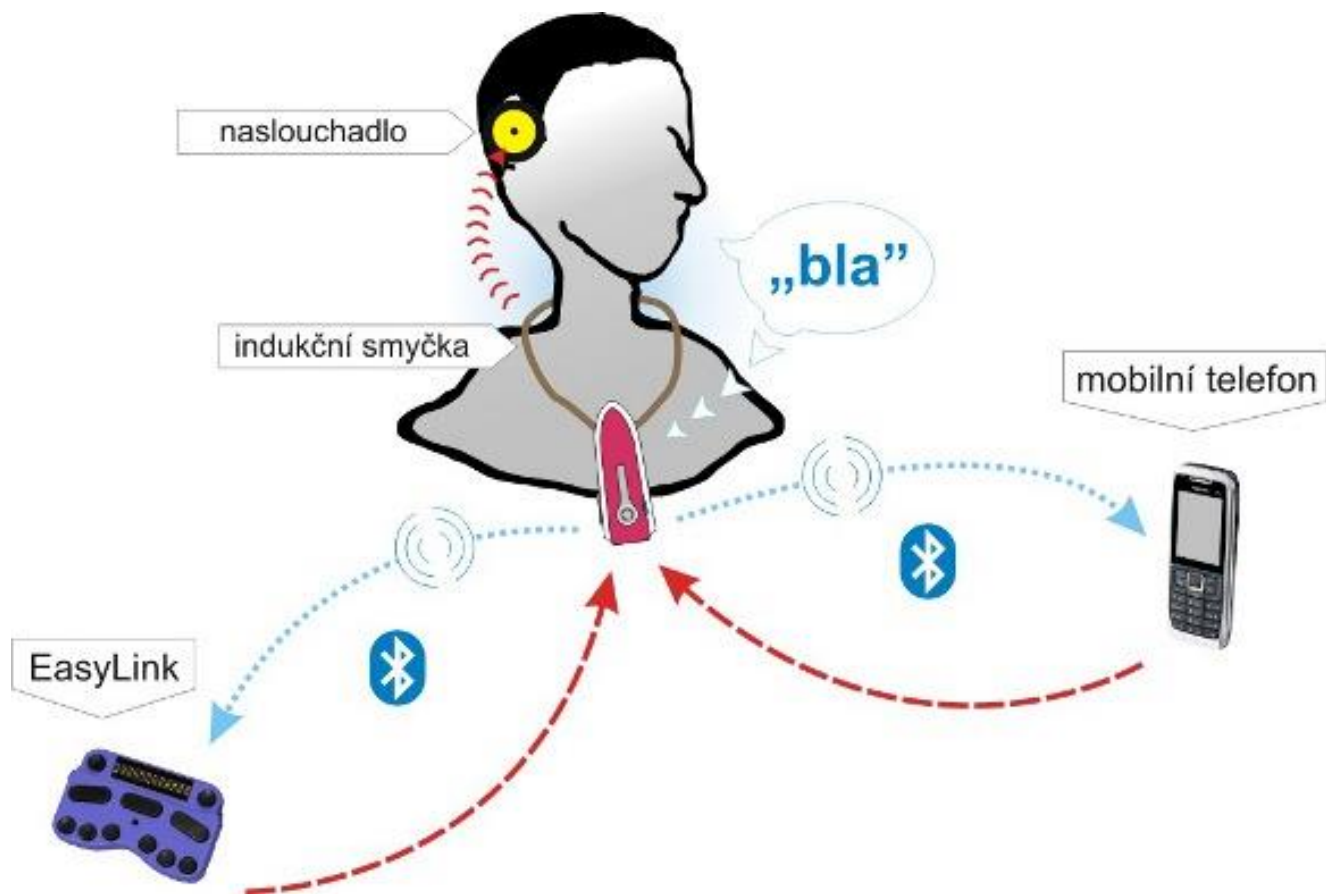
Hluchota komunikační
(praktická)
90 a více dB

Hluchota úplná
bez audiometr.
odpov.

Stupně postižení – měřeno v dB (Lejska)

- <http://www.converter.cz/tabulky/hluk.htm>

Indukční smyčka

<http://shop.widex.cz/LA-90-prepazkova-indukcni-smycka.html,det,360>

<http://www.spektravox.cz/cs/sluchove-vady>

Usnadňující vnímání mluvené řeči - neslyšící

□ kochleární implantát

- www.ckid.cz - Centrum kochleárních implantací u dětí
- <http://kochlear.cz/index.php?text=3-kochlearni-implantat-recovy-procesor>
- <http://www.novinky.cz/zena/deti/209362-sance-na-ziskani-noveho-pristroje-pro-neslysici-u-andreje-rostou.html>

Komunikační formy SP

- zákon č. **155/1998** Sb. o znakové řeči → novela zákon č. **384/2008** Sb. o komunikačních systémech neslyšících a hluchoslepých osob
- *úplné znění z. 155/1998 ve znění změn z. č. 384/2008 (v úplném znění vyhlášen pod č. **423/2008**)*

Další literatura

HORÁKOVÁ, R. *Sluchové postižení: úvod do surdopedie*. 1. vyd.
Praha: Portál, 2012. ISBN 978-80-262-0084-0.

Specifické poruchy učení – charakteristika, klasifikace, etiologie, možnosti vzdělávání.

Reedukace specifických poruch učení.

Specifické poruchy učení

```
graph TD; A[Specifické poruchy učení] --- B[Dyslexie]; A --- C[Dysgrafie]; A --- D[Dysortografie]; A --- E[Dyskalkulie]; C --- F[Dysmúzie]; C --- G[Dyspinxie]; C --- H[Dyspraxie];
```

Dyslexie

Dysgrafie

Dysortografie

Dyskalkulie

Dysmúzie

Dyspinxie

Dyspraxie

Video

- Lehká mozková dysfunkce / ADHD
 - <http://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/1095946610-diagnoza/208572241500006-lehka-mozkova-dysfunkce/>
 - 0:27 - 15:58
 - hlavně prvních 5 min

Poruchy chování – charakteristika, klasifikace, možnosti nápravy, zařízení.

Jak jsou vnímáni jedinci s PCH?

- vyvolávají v jiných nelibé pocity
- provokují druhé k negativní reakci v chování
- **nebývají oblíbení mezi vrstevníky**
- málokdy se stávají **přirozenými vůdci ve skupinách**
- ve škole zažívají neúspěchy v učení
- v sociálních vztazích bývají často **odmítání druhými**, zažívají odcizení
- svým chováním **trvale rozčilují a provokují autority**, vypadají jakoby si říkali o potrestání

Jak vnímají jedinci s PCH sami sebe?

- považují se za **smolaře, za neúspěšné**
- mívají **malé sebevědomí**
- jejich rozhodnutí bývají **impulzivní ve snaze rychle** dosáhnout cíle
- opakovaně a předem se **vzdávají svých aspirací**
- převažuje u nich **krátkodobá motivace**
- vzdálené cíle nebývají schopni svým jednáním sledovat
- jejich úsilí bývá velmi často přerušováno náhodným lákavým podnětem
- neumí se radovat z drobných úspěchů

Legislativa

□ zákon **109/2002**

- o výkonu **ústavní výchovy nebo ochranné výchovy** ve školských zařízeních a o **preventivně výchovné péči** ve školských zařízeních a o změně dalších zákonů
- novela - zákon č. **383/2005** Sb., kterým se mění zákon č. 109/2002 Sb.

□ vyhláška **458/2005**

- kterou se upravují podrobnosti o **organizaci výchově vzdělávací péče ve střediscích výchovné péče**

□ vyhláška **438/2006**

- kterou se upravují podrobnosti **výkonu ústavní výchovy a ochranné výchovy** ve školských zařízeních

Školská zařízení pro ÚV a OV

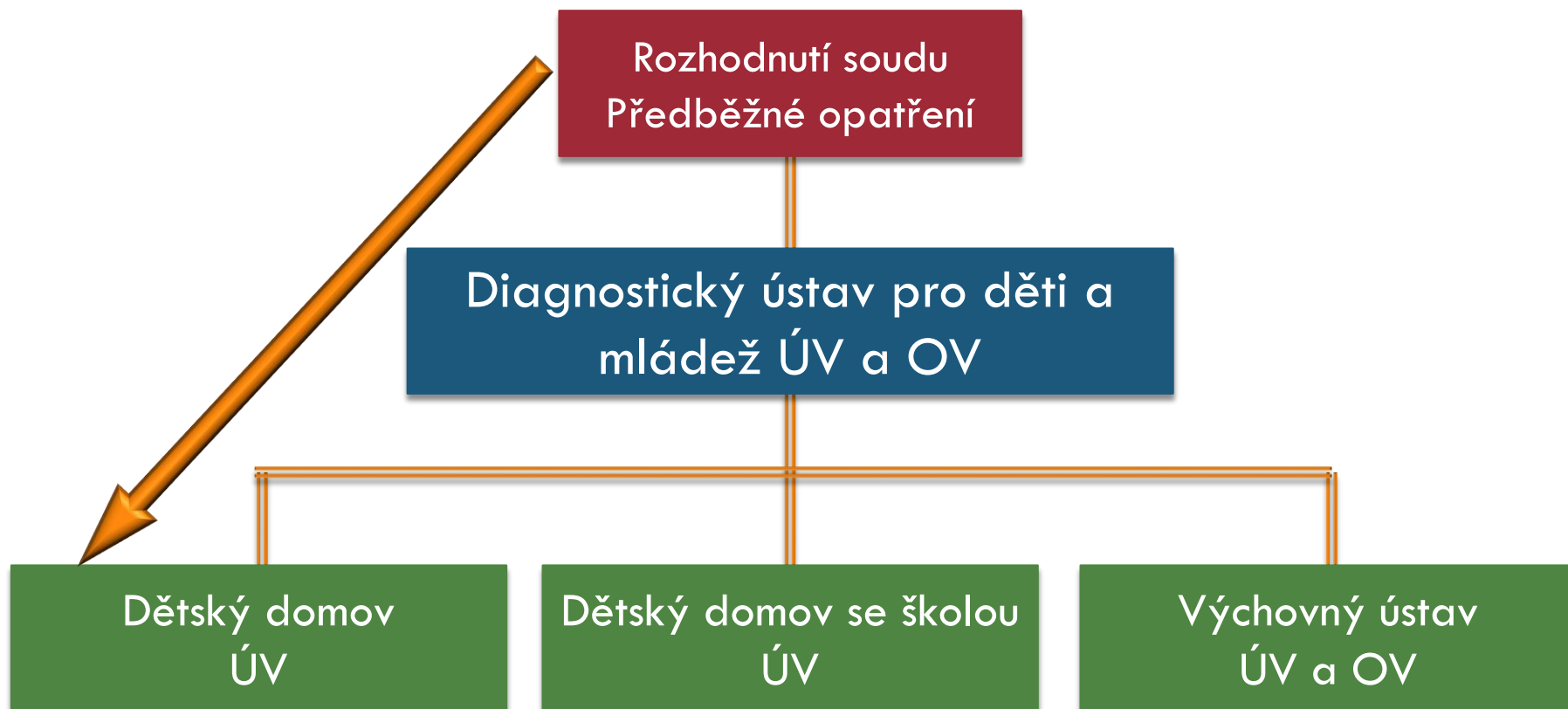
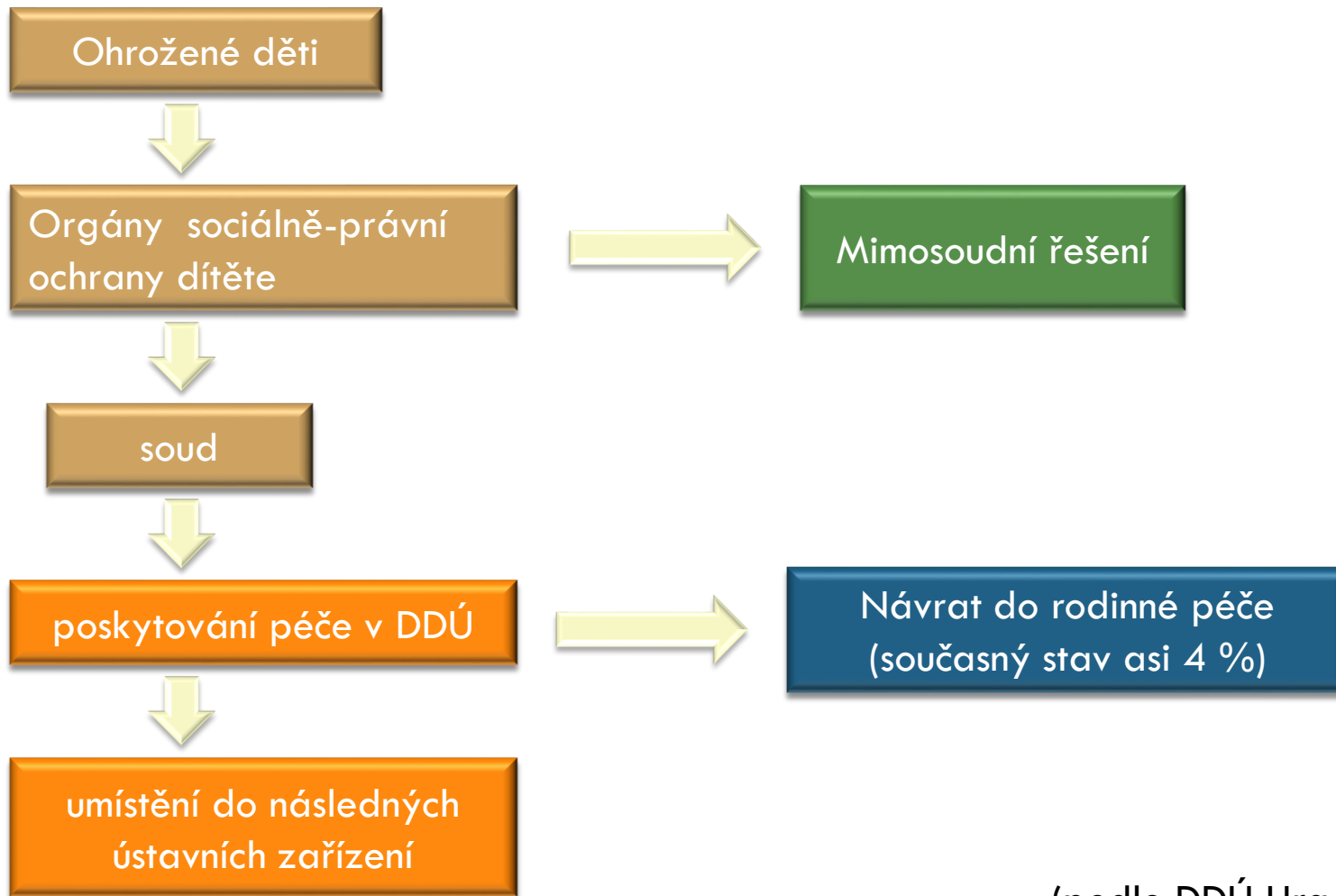

Schéma systému poskytované péče ohroženým dětem

(podle DDÚ Hradec Králové)

□ Šance dětem

- portál o tématu ohrožené děti

- a pro rodiny v problémové situaci

- <http://www.sancedetem.cz/cs/index.shtml>

□ MIŠ

- <http://www.minimalizacesikany.cz>

video

- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10214725441-nechte-me-bejt-sikana/209572230510001-nechte-me-bejt-sikana/video/>
- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/10214725441-ja-chci-domu-diagnosticky-ustav/209572230510010/video/>
- <http://www.ceskatelevize.cz/porady/1128654162-rodina-a-ja/211563230640015-zlobi-nebo-ma-adhd/>

Děkuji za pozornost

v případě dotazů

gajzlerova@ped.muni.cz